

Operakällaren

Kulturell atmosfär i anrik miljö

Operakällaren har en guldskimrande glans sedan 1895 då den öppnade i nya Kungliga Operahuset. Som gäst är det som att befinna sig i ett teaterstycke som utspelas i en annan tid. Redan 1787 lät Gustav III två vinskänkar använda källarlokalerna i det gamla Operahuset för att servera öl till hovbetjäningen och teaterfolket.

Operakällaren har ett stort kulturhistoriskt värde och omfattar flera restaurangmiljöer – Matsalen med Bufférummet och Verandan, Operabaren, Café Opera och Bakfickan samt festvåningarna Operaterrassen och Rotundan. En röd tråd i Operakällarens historia är att byggnaden och verksamheten är tätt sammanflätade. Operakällarens unika arkitektur och konstnärliga kvalitet går hand i hand med ett kök där internationellt utbildade kockar sedan sent 1800-tal svarar för hög kvalitet och förnyelse.

Lampor designade av Peter Celsing.

En inkomstkälla till Kungliga Operan

Gustav III:s Operahus revs 1891 för att den var både urvuxen och brandfarlig. Arkitekten Axel Anderberg fick då i uppdrag att rita den nya Kungliga Operan på samma plats. För att skapa hyresintäkter till Operan ritade han även en uthyringsdel med restaurang, bar, kafé, butiker och kontor samt uteserveringar mot Kungsträdgården. Terrassbyggnaden, som den kallades, blev klar tre år före Operahuset. När Operakällaren öppnade år 1895 var bröderna Steinwall, internationellt utbildade kockar, de första krögarna. Operakällaren blev snart en stark konkurrent till välrenommerade Hotell Rydberg och Grand Hôtel.

Matsal i renässansstil

Matsalen betraktas som den mest magnifika delen av Operakällaren. Dagens matsalsgäster kan njuta av den påkostade interiören i italiensk senrenässansstil från 1895. Den som lyfter blicken upptäcker kassetaket som omges av mörkbonade väggpaneler och konstnären Oscar Björcks dekorationsmåleri med scener från ett antikt festtåg med badande nymfer. Den murade spisen i kolmårdsmarmor har rika ornament och förgyllningar. Intill Matsalen finns Bufférummet med en återanvänd väggpanel av ek från den ursprungliga Operakällaren på Gustav III:s tid samt ett blyinfattat fönsterparti mot Karl XII:s torg.

Operahuset sett från Kungsträdgården 1903.

Foto: A. Blomberg, Stockholms Stadsmuseum

Operabaren som den ser ut än i dag.

Kafé med barockinredning

Nuvarande Café Opera byggdes som kafé och fick 1895 en inredning i barockstil. Den rika stuckaturen i vitt och konstnären Vicke Andréns stora plafondmålning i taket från den tiden är fortfarande välbevarade. När hovtraktören Tore Wretman tog över Operakällaren 1961 kallades lokalen Grillen och hade rotisseri där kockarna grillade kött medan gästerna tittade på.

Operabaren i praktfull jugend

Redan i början av 1900-talet behövde bröderna Steinwall en regelrätt bar för att möta konkurrensen. De tog över herrkiperingsbutiken i hörnet av Arsenalsgatan och Karl XII:s torg och lät arkitekt Henrik van Rijswijk bygga om lokalen till Operabaren i tidens stil, jugend. Operabaren öppnade 1905 och blev snart ett stamställe för intellektuella, bohemer, affärsfolk och konstnärer, bland stamgästerna syntes Anders Zorn och Albert Engström. Tore Wretman arbetade i baren redan 1933 som 17-åring. Operabaren är än i vår tid en unik, nästan helt intakt miljö med stort kulturhistoriskt värde och har en av Europas bästa bevarade jugendinredningar.

Den stora ombyggnaden 1955-61

Operakällarens verksamhet fortsatte utan större förändringar till mitten av 1950-talet. Då hade den nobla Operakällaren förlorat sin position i Stockholms restaurangliv. Lokalerna var utdömda av hälsomyndigheterna och den tidigare så avancerade tekniken hade spelat ut sin roll. Statens fastighetsverks företrädare Byggnadsstyrelsen lät utreda behoven av ombyggnad samt större utrymme för Operan. Tore Wretman, en av Stockholms främsta krögare, fick frågan om han ville överta AB Operakällaren. Tore Wretmans villkor var att den nya Operakällaren skulle överglänsa allt vad som hittills existerat i restaurangväg i Skandinavien. Byggnadsstyrelsen gav arkitekterna Peter Celsing och Nils Tesch uppdraget. De skulle utgå från Wretmans kravlista och ta stor hänsyn till de kulturhistoriska värdena i lokalerna. Operakällaren var stängd i sex år medan arbetena pågick.

Modernisering till internationell nivå

Peter Celsing och Nils Tesch flyttade köket från källaren till en central placering i anslutning till serveringslokalerna. Köket kom nu i fokus för matgästerna i den nya Grillen som senare blev Café Opera. Arkitekterna valde att bygga en terrassen mot Strömgatan. Operaterrassen på andra våningen med utsikt mot Slottet blev festvåning med specialritad modern inredning. De skapade den något enklare serveringen Bakfickan med ingång mittemot Jakobs kyrka. Bakfickan kom till efter amerikansk förebild där gästerna sitter på barstolar runt den kvadratiske bardisken och har full insyn över vad kockarna lagar i det öppna köket.

Vy från Kungsträdgården i dag efter att Rotundan var klar 1961.

Festvåning och Rotundan

Arkitekterna valde att bygga ut Operakällaren mot Kungsträdgården. De skapade Rotundan, ett cylinderformat rum med sex meter i takhöjd, som byggdes ovanpå Café Opera på den yta som tidigare var terrass. Rotundan används både av Operan för mindre föreställningar och repetitioner och som festvåning i anslutning till Operaterrassen. Arkitekterna ritade all inredning, från minsta detalj till möbler, speciellt för Operakällaren. Celsing och Tesch valde material av hög kvalitet som koppar, mässing och mahogny samt traditionella hantverksmetoder. Den tidens skickligaste hantverkare, formgivare och konstnärer förverkligade ritningarna. De interiörer som de skapade på 1950-talet har därför ett halvt sekel senare ett lika stort kulturhistoriskt värde som de ursprungliga miljöerna.

Renovering på senare tid

Rotundan

Rotundan renoverades 2001 då Ulrika Mårtensson skapade ett textilkonstverk som omsluter rummet. Under resten av 2000-talet har Statens fastighetsverk främst medverkat till att skapa bättre logistik i lokalerna för hyresgästen Nobis som sedan 1997 äger Operakällaren med Stefano Catenacci som kökschef och hovtraktör. Det finns ett gemensamt intresse av att vårda och bevara Operakällarens arkitektoniska och konstnärliga värden.

Bakfickan med kakel formgivet av Olle Nyman.

Matsalen uppdukad inför kommande gäster.

Inglasade Verandan och Operaterrassen med sin utsikt över Strömmen.

Operakällarens Matsal

Arkitekt- och designkontoret Claesson Koivisto Rune fick år 2005 i uppdrag av hyresgästen Nobis att nyrinreda Matsalen och den inglasade Verandan mot Strömmen. CKR designade spegelavskiljare i Operakällarens traditionella material mässing samt unika mattor, möbler och belysning. De nutida tilläggen kompletterar den historiska ramen som inte får påverkas.

Entresolvåningen

Under den stora ombyggnaden på 1950-talet fick Operakällaren en ny huvudentré och ett trapphus som leder till Entresolvåningen, ett mellanplan. Där skapade arkitekterna Celsing och Tesch små rum med marina namn för möten och med väggar målade i så kallad *stucco lustro*, en puts- och målningsteknik från romartiden som ger en glänsande yta. Dessa lokaler renoverades 2007.

Café Opera

Café Opera som öppnade 1980 med bar, nattklubb och kasino blev snabbt ett av Stockholms populäraste nöjesställen. Madonna, Mick Jagger, Yoko Ono, Neil Young och Jennifer Lopez är bara några av de världsartister som har roat sig här bland kungligheter. Inför 30-årsjubileet 2010 behövde Operakällaren förnya sig som internationell nattklubb och beställde en ny modern inredning. Men även de gäster som numera roat sig på Café Opera kan njuta av den unika barockinredningen från 1895 med takmålningar, stuckaturer och stora kristallkronor.

SFV förvaltar Operakällaren

Operabyggnaden är sedan 1935 statligt byggnadsminne. Skyddsföreskrifterna från 1993 innebär att byggnaden inte får rivas eller förvanskas samt att den ska underhållas så att det kulturhistoriska värdet bevaras.

Statens fastighetsverk sköter den dagliga förvaltningen av Operakällaren och Kungliga Operan. SFV arbetar för att erbjuda hyresgästerna funktionella lokaler och samtidigt bevara byggnadens historia och speciella karaktär.

Operakällaren är en restaurang i samma hus som Operan i Stockholm. Restaurangen öppnade år 1895 och blev genast mycket känd för sin goda mat och vackra arkitektur. Operabaren öppnade några år senare. Baren är dekorerad i stilen jugend som var populär i början av 1900-talet.

På 1950-talet byggdes stora delar av restaurangen om. Men man tog vara på konsten och dekorationen på taken och väggarna och byggde till nya vackra rum. Operakällaren öppnade igen år 1961.

Flera delar av Operakällaren har fått ny inredning på 2000-talet. Men de gamla dekorationerna och den gamla arkitekturen är också kvar. Operakällaren och Operan är viktiga delar av kulturen i Sverige. Statens fastighetsverk sköter hela huset och arbetar för att allt ska fungera och för att skydda arkitekturen och husets historia.

Operakällaren – cultural atmosphere in historic surroundings

Operakällaren dates back to 1787 and the time of King Gustav III. The restaurant opened in 1895 in the current incarnation of the Royal Opera House. Operakällaren actually comprises several dining areas – the Main Dining Room plus the Buffet Room and the Veranda, Café Opera and Bakfickan as well as the private venues Rotundan and Operaterrassen overlooking the Royal Palace. Operakällaren's unique architecture and artistic beauty go hand in hand with cuisine from internationally trained chefs who have been serving up high quality and innovation since the 19th century.

The Main Dining Room, with its original Renaissance interior and fireplace in Kolmården marble, is considered the most magnificent part of Operakällaren, although every space has its own charms. Café Opera, an international nightclub, has retained its Baroque interior from its year of construction back in 1895. The Opera Bar, with its original Art Nouveau décor from 1905, has attracted top artists, musicians, authors and business leaders since it first opened.

Operakällaren was refurbished and modernised to an international standard in the years 1955-61. The National Property Board's representative employed the leading architects, designers, artists and craftsmen of the time. These interiors are now as highly regarded as the originals.

Tradition i utveckling. Vi har många kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer i vårt land. De är en del av vår gemensamma historia och framtid.

Statens fastighetsverk vill göra svenska folket stolt över statens egendomar, våra nationalbyggnader och fria marker; slott och kungsgårdar, teatrar, museer, ambassader och en sjundedel av Sveriges mark. Vi äger allt detta tillsammans och SFV:s uppgift är att förvalta det på bästa sätt.

Vi ska också se till att bevara byggnadernas själ och karaktär, men samtidigt anpassa dem efter dagens behov och användning – till nytta och glädje för både hyresgäst och allmänhet. Lika viktigt som att förmedla historien bakom dagens byggnader är att skapa ny byggnadshistoria för morgondagen. På uppdrag av Sveriges regering driver vi därför även nya byggprojekt som på olika sätt representerar vårt land.

SFV förvaltar också statens skog och mark. Det gör vi på ett långsiktigt hållbart sätt, så att biologisk mångfald bevaras och renbetesland kan brukas även i framtiden.

